

SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
VI kadencja
Prezes Rady Ministrów
RM 10-157-10

Druk nr 3723

Warszawa, 13 grudnia 2010 r.

Pan
Grzegorz Schetyna
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku

Na podstawie art. 118 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. przedstawiam Sejmowi Rzeczypospolitej Polskiej projekt ustawy

- o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego, ustawy o prawie pomocy w postępowaniu w sprawach cywilnych prowadzonym w państwach członkowskich Unii Europejskiej oraz o prawie pomocy w celu ugodowego załatwienia sporu przed wszczęciem takiego postępowania oraz ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów.

W załączeniu przedstawiam także opinię dotyczącą zgodności proponowanych regulacji z prawem Unii Europejskiej.

Jednocześnie uprzejmie informuję, że do prezentowania stanowiska Rządu w tej sprawie w toku prac parlamentarnych został upoważniony Minister Sprawiedliwości.

Z poważaniem

(-) Donald Tusk

U S T A W A

z dnia

o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego, ustawy o prawie pomocy w postępowaniu w sprawach cywilnych prowadzonym w państwach członkowskich Unii Europejskiej oraz o prawie pomocy w celu ugodowego załatwienia sporu przed wszczęciem takiego postępowania oraz ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów

Art. 1. W ustawie z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296, z późn. zm.¹⁾) wprowadza się następujące zmiany:

1) po art. 505²⁷ dodaje się art. 505^{27a} w brzmieniu:

„Art. 505^{27a} § 1. W razie stwierdzenia, że istnieje określona w przepisach odrębnych podstawa do uchylenia wyroku, na wniosek pozwanego sąd, który go wydał, uchyla wyrok.

§ 2. Wniosek powinien czynić zadość warunkom pisma procesowego i wskazywać okoliczności uzasadniające uchylenie wyroku.

§ 3. Sąd może rozpoznać wniosek na posiedzeniu niejawnym. Przed uchyleniem wyroku sąd wysłucha powoda na posiedzeniu lub zażąda od niego oświadczenia na piśmie.

§ 4. Na postanowienie sądu w przedmiocie uchylenia wyroku przysługuje zażalenie.”;

2) w art. 820¹ dodaje się § 3 w brzmieniu:

„§ 3. Sąd zawiesza postępowanie na wniosek dłużnika, jeżeli w toku egzekucji prowadzonej na podstawie tytułu wykonawczego w postaci zaopatrzonego w klauzulę wykonalności tytułu egzekucyjnego, o którym mowa w art. 1153¹⁰, wystąpi przyczyna przewidziana w przepisach odrębnych.”;

3) w art. 820² § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. W przypadku egzekucji prowadzonej na podstawie tytułu wykonawczego w postaci zaopatrzonego w klauzulę wykonalności tytułu egzekucyjnego, o którym mowa w art. 1153¹, art. 1153⁴, art. 1153⁷ lub art. 1153¹⁰, albo na podstawie tytułu wykonawczego w postaci zaopatrzonego w klauzulę wykonalności orzeczenia sądu wydanego w europejskim postępowaniu w sprawie drobnych roszczeń, sąd może na wniosek dłużnika zawiesić postępowanie także z innych przyczyn przewidzianych w przepisach odrębnych.”;

4) art. 840³ otrzymuje brzmienie:

„Art. 840³. Jeżeli podstawą egzekucji jest tytuł wykonawczy w postaci zaopatrzonego w klauzulę wykonalności tytułu egzekucyjnego, o którym mowa w art. 1153¹, art. 1153⁴, art. 1153⁷ lub art. 1153¹⁰, dłużnik może w drodze powództwa żądać odmowy wykonania takiego tytułu, w całości lub w części, na podstawie określonej w przepisach odrębnych. Odmowa wykonania ma skutki pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności.”;

5) w części czwartej w księdze drugiej po tytule IX dodaje się tytuł X w brzmieniu:

„Tytuł X. Wniosek o uchylenie wyroku wydanego w sprawie alimentacyjnej

Art. 1144². §1. W razie stwierdzenia, że istnieje określona w przepisach odrębnych podstawa do uchylenia wyroku wydanego w sprawie alimentacyjnej, na wniosek pozwanego, sąd, który go wydał, uchyla wyrok.

§ 2. Wniosek powinien czynić zadość warunkom pisma procesowego i wskazywać okoliczności uzasadniające uchylenie wyroku.

§ 3. Sąd może rozpoznać wniosek na posiedzeniu niejawnym. Przed uchyleniem wyroku sąd wysłucha powoda na posiedzeniu lub zażąda od niego oświadczenia na piśmie.

§ 4. Na postanowienie sądu w przedmiocie uchylenia wyroku przysługuje zażalenie.”;

6) w części czwartej w księdze trzeciej po tytule V dodaje się tytuł VI w brzmieniu:

„Tytuł VI. Wykonalność orzeczeń, ugód sądowych i dokumentów urzędowych z państw członkowskich Unii Europejskiej w sprawach alimentacyjnych

Art. 1153¹⁰. Orzeczenia w sprawach alimentacyjnych wydane i wykonalne w państwach członkowskich Unii Europejskiej będących stronami Protokołu haskiego z dnia 23 listopada 2007 r. o prawie właściwym dla zobowiązań alimentacyjnych²⁾, o którym mowa w przepisach odrębnych, jak również pochodzące z tych państw członkowskich i w nich wykonalne ugody sądowe i dokumenty urzędowe w sprawach alimentacyjnych, są tytułami egzekucyjnymi i podlegają wykonaniu w Rzeczypospolitej Polskiej po nadaniu klauzuli wykonalności.

Art. 1153¹¹. Tytułom egzekucyjnym, o których mowa w art. 1153¹⁰, klauzulę wykonalności nadaje sąd rejonowy właściwości ogólnej dłużnika, a jeżeli tej właściwości nie można ustalić – sąd rejonowy, w którego okręgu ma być wszczęta egzekucja.

Art. 1153¹². Przepisów art. 1150 – 1152 nie stosuje się.”.

Art. 2. W ustawie z dnia 17 grudnia 2004 r. o prawie pomocy w postępowaniu w sprawach cywilnych prowadzonym w państwach członkowskich Unii Europejskiej oraz o prawie pomocy w celu ugodowego załatwienia sporu przed wszczęciem takiego postępowania (Dz. U. z 2005 r. Nr 10, poz. 67 oraz z 2006 r. Nr 120, poz. 824) po art. 1 dodaje się art. 1a w brzmieniu:

„Art. 1a. 1. Ustawa określa także zasady, warunki i tryb przyznawania prawa pomocy w sprawach alimentacyjnych, w których zastosowanie mają przepisy rozporządzenia Rady (WE) nr 4/2009 z dnia 18 grudnia 2008 r. w sprawie jurysdykcji, prawa właściwego, uznawania i wykonywania orzeczeń oraz współpracy w zakresie zobowiązań alimentacyjnych (Dz. Urz. UE L 7 z 10.01.2009 r., str. 1).

2. W sprawach alimentacyjnych, w których zastosowanie ma rozporządzenie Rady (WE) nr 4/2009 z dnia 18 grudnia 2008 r., o którym mowa w ust. 1, zasady, warunki i tryb przyznawania prawa pomocy określone w ustawie stosuje się w kwestiach nieuregulowanych w tym rozporządzeniu.”.

Art. 3. W ustawie z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. z 2009 r. Nr 1, poz. 7, Nr 6, poz. 33, Nr 97, poz. 800 i Nr 98, poz. 817 oraz z 2010 r. Nr 81, poz. 530) po art. 8c dodaje się art. 8d w brzmieniu:

„Art. 8d. Po otrzymaniu wniosku polskiego organu centralnego, działającego na podstawie art. 51 ust. 2 lit. c oraz art. 53 rozporządzenia Rady (WE) nr 4/2009 z dnia 18 grudnia 2008 r. w sprawie jurysdykcji, prawa właściwego, uznawania i wykonywania orzeczeń oraz współpracy w zakresie zobowiązań alimentacyjnych (Dz. Urz. UE L 7 z 10.01.2009, str. 1), organ właściwy dłużnika przeprowadza wywiad alimentacyjny, w celu ustalenia sytuacji rodzinnej, dochodowej i zawodowej dłużnika alimentacyjnego, a także jego stanu zdrowia i przyczyn niełożenia na utrzymanie osoby uprawnionej oraz odbiera od niego oświadczenie majątkowe.”.

Art. 4. Ustawa wchodzi w życie z dniem 18 czerwca 2011 r.

¹⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 1965 r. Nr 15, poz. 113, z 1974 r. Nr 27, poz. 157 i Nr 39, poz. 231, z 1975 r. Nr 45, poz. 234, z 1982 r. Nr 11, poz. 82 i Nr 30, poz. 210, z 1983 r. Nr 5, poz. 33, z 1984 r. Nr 45, poz. 241 i 242, z 1985 r. Nr 20, poz. 86, z 1987 r. Nr 21, poz. 123, z 1988 r. Nr 41, poz. 324, z 1989 r. Nr 4, poz. 21 i Nr 33, poz. 175, z 1990 r. Nr 14, poz. 88, Nr 34, poz. 198, Nr 53, poz. 306, Nr 55, poz. 318 i Nr 79, poz. 464, z 1991 r. Nr 7, poz. 24, Nr 22, poz. 92 i Nr 115, poz. 496, z 1993 r. Nr 12, poz. 53, z 1994 r. Nr 105, poz. 509, z 1995 r. Nr 83, poz. 417, z 1996 r. Nr 24, poz. 110, Nr 43, poz. 189, Nr 73, poz. 350 i Nr 149, poz. 703, z 1997 r. Nr 43, poz. 270, Nr 54, poz. 348, Nr 75, poz. 471, Nr 102, poz. 643, Nr 117, poz. 752, Nr 121, poz. 769 i 770, Nr 133, poz. 882, Nr 139, poz. 934, Nr 140, poz. 940 i Nr 141, poz. 944, z 1998 r. Nr 106, poz. 668 i Nr 117, poz. 757, z 1999 r. Nr 52, poz. 532, z 2000 r. Nr 22, poz. 269 i 271, Nr 48, poz. 552 i 554, Nr 55, poz. 665, Nr 73, poz. 852, Nr 94, poz. 1037, Nr 114, poz. 1191 i 1193 i Nr 122, poz. 1314, 1319 i 1322, z 2001 r. Nr 4, poz. 27, Nr 49, poz. 508, Nr 63, poz. 635, Nr 98, poz. 1069, 1070 i 1071, Nr 123, poz. 1353, Nr 125, poz. 1368 i Nr 138, poz. 1546, z 2002 r. Nr 25, poz. 253, Nr 26, poz. 265, Nr 74, poz. 676, Nr 84, poz. 764, Nr 126, poz. 1069 i 1070, Nr 129, poz. 1102, Nr 153, poz. 1271, Nr 219, poz. 1849 i Nr 240, poz. 2058, z 2003 r. Nr 41, poz. 360, Nr 42, poz. 363, Nr 60, poz. 535, Nr 109, poz. 1035, Nr 119, poz. 1121, Nr 130, poz. 1188, Nr 139, poz. 1323, Nr 199, poz. 1939 i Nr 228, poz. 2255, z 2004 r. Nr 9, poz. 75, Nr 11, poz. 101, Nr 68, poz. 623, Nr 91, poz. 871, Nr 93, poz. 891, Nr 121, poz. 1264, Nr 162, poz. 1691, Nr 169, poz. 1783, Nr 172, poz. 1804, Nr 204, poz. 2091, Nr 210, poz. 2135, Nr 236, poz. 2356 i Nr 237, poz. 2384, z 2005 r. Nr 13, poz. 98, Nr 22, poz. 185, Nr 86, poz. 732, Nr 122, poz. 1024, Nr 143, poz. 1199, Nr 150, poz. 1239, Nr 167, poz. 1398, Nr 169, poz. 1413 i 1417, Nr 172, poz. 1438, Nr 178, poz. 1478, Nr 183, poz. 1538, Nr 264, poz. 2205 i Nr 267, poz. 2258, z 2006 r. Nr 12, poz. 66, Nr 66, poz. 466, Nr 104, poz. 708 i 711, Nr 186, poz. 1379, Nr 208, poz. 1537 i 1540, Nr 226, poz. 1656 i Nr 235, poz. 1699, z 2007 r. Nr 7, poz. 58, Nr 47, poz. 319, Nr 50, poz. 331, Nr 99, poz. 662, Nr 106, poz. 731, Nr 112, poz. 766 i 769, Nr 115, poz. 794, Nr 121, poz. 831, Nr 123, poz. 849, Nr 176, poz. 1243, Nr 181, poz. 1287, Nr 192, poz. 1378 i Nr 247, poz. 1845, z 2008 r. Nr 59, poz. 367, Nr 96, poz. 609 i 619, Nr 100, poz. 648, Nr 110, poz. 706, Nr 122, poz. 796, Nr 116, poz. 731, Nr 119, poz. 772, Nr 120, poz. 779, Nr 122, poz. 796, Nr 171, poz. 1056, Nr 220, poz. 1431, Nr 228, poz. 1507, Nr 231, poz. 1547 i Nr 234, poz. 1571, z 2009 r. Nr 26, poz. 156, Nr 67, poz. 571, Nr 69, poz. 592 i 593, Nr 131, poz. 1075, Nr 179, poz. 1395 i Nr 216, poz. 1676 oraz z 2010 r. Nr 3, poz. 13, Nr 7, poz. 45, Nr 40, poz. 229, Nr 108, poz. 684, Nr 109, poz. 724, Nr 125, poz. 842, Nr 152, poz. 1018, Nr 155, poz. 1037, Nr 182, poz. 1228 i Nr 197, poz. 1307.

²⁾ Dz. Urz. UE L 331 z 16.12.2009, str. 17.

UZASADNIENIE

I. Cel i założenia projektu

1. Celem przedłożonego projektu jest wprowadzenie do prawa polskiego, w tym przede wszystkim do Kodeksu postępowania cywilnego, przepisów uzupełniających i wykonujących regulacje rozporządzenia Rady (WE) nr 4/2009 z dnia 18 grudnia 2008 r. w sprawie jurysdykcji, prawa właściwego, uznawania i wykonywania orzeczeń oraz współpracy w zakresie zobowiązań alimentacyjnych¹ (zwanego dalej „rozporządzeniem nr 4/2009”).

2. Rozporządzenie nr 4/2009, inaczej niż przyjęte wcześniej rozporządzenie (WE) nr 1896/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 12 grudnia 2006 r. ustanawiające postępowanie w sprawie europejskiego nakazu zapłaty² (zwane dalej „rozporządzeniem nr 1896/2006”) i rozporządzenie (WE) nr 861/2007 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 lipca 2007 r. ustanawiające europejskie postępowanie w sprawie drobnych roszczeń³ (zwane dalej „rozporządzeniem nr 861/2007”), nie wprowadza autonomicznego europejskiego postępowania rozpoznawczego w sprawach alimentacyjnych, gdyż jego regulacje w tym zakresie są bardzo ograniczone (por. głównie art. 19 rozporządzenia nr 4/2009). Wzorem jednak rozporządzenia (WE) nr 805/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 21 kwietnia 2004 r. w sprawie utworzenia Europejskiego Tytułu Egzekucyjnego dla roszczeń bezspornych⁴ (zwanego dalej „rozporządzeniem nr 805/2004”), rozporządzenia nr 1896/2006 i rozporządzenia nr 861/2007 w przepisach rozporządzenia nr 4/2009 wprowadzony został dla orzeczeń wydanych w sprawach alimentacyjnych, pochodzących z państw członkowskich Unii Europejskiej będących stronami Protokołu o prawie właściwym dla zobowiązań alimentacyjnych, przyjętego 23 listopada 2007 r. (zwanego dalej „protokołem haskim”)⁵, system automatycznej ich wykonalności bez potrzeby stwierdzania wykonalności w państwie członkowskim, w którym ma zostać wszczęta egzekucja. System ten obejmuje

¹ Dz. Urz. UE z 2009 r. L 7, s. 1.

² Dz. Urz. UE z 2006 r. L 399, s. 1.

³ Dz. Urz. UE z 2007 r. L 199, s. 1.

⁴ Dz. Urz. WE z 2004 r. L 143, s. 15 ze zm.; polskie wyd. specj. Dz. Urz. UE, rozdz. 19, t. 7, s. 38; sprostowanie: Dz. Urz. UE z 2007 L 174, s. 22.

⁵ Protokół haski towarzyszy Konwencji o międzynarodowym dochodzeniu świadczeń na rzecz dzieci oraz innych form alimentów rodzinnych, przyjętej 23.11.2007 r.

także pochodzące ze wskazanych państw członkowskich ugody sądowe i dokumenty urzędowe dotyczące spraw alimentacyjnych.

3. Rozporządzenie nr 4/2009 jest aktem prawnym mającym bezpośrednie zastosowanie w Rzeczypospolitej Polskiej, bez potrzeby jego implementacji do krajowego porządku prawnego. Regulacje rozporządzenia nr 4/2009 wymagają jednak uzupełnienia w przepisach prawa krajowego, ponieważ nie są to regulacje pełne. W związku z tym, podobnie jak w przypadku rozporządzenia nr 805/2004, rozporządzenia nr 1896/2006 i rozporządzenia nr 861/2007 istnieje potrzeba wprowadzenia do polskiego prawa norm umożliwiających sprawne funkcjonowanie w Rzeczypospolitej Polskiej rozwiązań przyjętych w ramach rozporządzenia nr 4/2009. Dotyczy to głównie sytuacji, w której w Rzeczypospolitej Polskiej wykonaniu podlegać będą pochodzące z innego państwa członkowskiego Unii Europejskiej orzeczenia, ugody sądowe lub dokumenty urzędowe odnoszące się do spraw alimentacyjnych objętych zakresem zastosowania rozporządzenia nr 4/2009, a w mniejszym stopniu sytuacji, w której postępowanie w sprawie alimentacyjnej będzie prowadzone w Rzeczypospolitej Polskiej.

Stosownie do tych założeń, projektowane przepisy regulują tylko zagadnienia pozostające poza zakresem normowania rozporządzenia nr 4/2009, w szczególności nie zmieniają one ani nie powielają przepisów unijnych. Tak jak w przypadku europejskiego tytułu egzekucyjnego dla roszczeń bezspornych, postępowania w sprawie europejskiego nakazu zapłaty i europejskiego postępowania w sprawie drobnych roszczeń konieczne będzie równoległe stosowanie regulacji unijnej i krajowej. Na konieczność tę projekt kładzie wyraźny nacisk. W obrębie zmian Kodeksu postępowania cywilnego kontynuowana jest technika odsyłania do „przepisów odrębnych”, którymi są właściwe przepisy rozporządzenia nr 4/2009. Technika ta przyjęta została wcześniej w ustawie z dnia 17 lutego 2006 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego⁶ i ustawie z dnia 5 grudnia 2008 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw⁷. W przypadku zmian ustawy z 17 grudnia 2004 r. o prawie pomocy w postępowaniu w sprawach cywilnych prowadzonym w państwach członkowskich Unii Europejskiej oraz o prawie pomocy w celu ugodowego załatwienia sporu przed wszczęciem takiego postępowania⁸ zawarte jest wyraźne odesłanie do rozporządzenia nr 4/2009.

⁶ Dz. U. Nr 66, poz. 466.

⁷ Dz. U. Nr 234, poz. 1571.

⁸ Dz. U. z 2005 r., Nr 10, poz. 67 ze zm.

4. Zgodnie z art. 22 Protokołu haskiego, postanowienia protokołu nie mają zastosowania do zobowiązań alimentacyjnych dotyczących okresu poprzedzającego jego wejście w życie.

II. Zmiany Kodeksu postępowania cywilnego

1. Rozporządzenie nr 4/2009 rozróżnia w sprawach alimentacyjnych orzeczenia, ugody sądowe i dokumenty urzędowe pochodzące z państw członkowskich Unii Europejskiej będących stronami protokołu haskiego oraz orzeczenia, ugody sądowe i dokumenty urzędowe pochodzące z państw członkowskich Unii Europejskiej niebędących stronami protokołu haskiego:

- orzeczenia, ugody sądowe i dokumenty urzędowe pochodzące z państw członkowskich Unii Europejskiej będących stronami protokołu haskiego są uznawane w innym państwie członkowskim bez konieczności przeprowadzenia specjalnego postępowania i bez możliwości sprzeciwienia się ich uznaniu; jeżeli są wykonalne w państwie członkowskim ich pochodzenia, to podlegają wykonaniu w innym państwie członkowskim bez potrzeby stwierdzenia wykonalności w tym państwie (art. 17 i art. 48 ust. 1 i 2 rozporządzenia nr 4/2009). Jest to rozwiązanie zbliżone do tego, które obowiązuje już w ramach przepisów rozporządzenia nr 805/2004, rozporządzenia nr 1896/2006 i rozporządzenia nr 861/2007,
- orzeczenia, ugody sądowe i dokumenty urzędowe pochodzące z państw członkowskich Unii Europejskiej niebędących stronami protokołu haskiego są uznawane w innym państwie członkowskim bez konieczności przeprowadzenia specjalnego postępowania, jednak pod warunkiem że nie istnieje żadna z podstaw odmowy uznania przewidzianych w art. 24 rozporządzenia nr 4/2009; wykonanie takich orzeczeń, ugód sądowych i dokumentów urzędowych w innym państwie członkowskim następuje po stwierdzeniu ich wykonalności w tym państwie w specjalnym postępowaniu, w którym – w instancjach odwoławczych – badane są podstawy określone w art. 24 rozporządzenia nr 4/2009 (art. 23 oraz art. 26 – 38 rozporządzenia nr 4/2009).

2. Potrzeba wprowadzenia przepisów uzupełniających rozporządzenie nr 4/2009 w kwestii wykonalności dotyczy tylko sytuacji, w której w Rzeczypospolitej Polskiej podlegać będą wykonaniu orzeczenia, ugody sądowe lub dokumenty urzędowe pochodzące z państw członkowskich Unii Europejskiej będących stronami protokołu haskiego. W wypadku orzeczeń, ugód sądowych i dokumentów urzędowych pochodzących z państw członkowskich Unii Europejskiej niebędących stronami protokołu haskiego nie ma takiej potrzeby, ponieważ istniejące w tym zakresie unormowania rozporządzenia nr 4/2009 mogą być uzupełniane przez stosowanie art. 1150 – 1152 K.p.c., dotyczących stwierdzenia wykonalności w naszym kraju zagranicznych orzeczeń, a w dalszej kolejności przez odpowiednio stosowane przepisy o procesie (art. 13 § 2 K.p.c.). Rozwiązanie takie funkcjonuje obecnie w zakresie zastosowania przepisów rozporządzenia Rady (WE) nr 44/2001 z dnia 22 grudnia 2000 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych⁹ i rozporządzenia Rady (WE) nr 2201/2003 z dnia 27 listopada 2003 r. dotyczącego jurysdykcji oraz uznawania i wykonywania orzeczeń w sprawach małżeńskich oraz w sprawach dotyczących odpowiedzialności rodzicielskiej, uchylającego rozporządzenie nr 1347/2000.¹⁰

3. Podobieństwo rozwiązań przyjętych w rozporządzeniu nr 4/2009 w odniesieniu do wykonalności orzeczeń, ugód sądowych i dokumentów urzędowych pochodzących z państw członkowskich Unii Europejskiej będących stronami protokołu haskiego do rozwiązań, które ustanowione zostały w rozporządzeniu nr 805/2004, rozporządzeniu nr 1896/2006 oraz w rozporządzeniu nr 861/2007, uzasadnia kontynuację modelu regulacji wykonawczej, który znalazł odzwierciedlenie we wspomnianych ustawach z 17 lutego 2006 r. (rozporządzenie nr 805/2004) i z 5 grudnia 2008 r. (rozporządzenie nr 1896/2006 i rozporządzenie nr 861/2007). Należy jednak zauważyć, że w świetle rozporządzenia nr 4/2009 orzeczenia, ugody sądowe i dokumenty urzędowe pochodzące z państw członkowskich Unii Europejskiej będących stronami protokołu haskiego nie są w państwie członkowskim ich pochodzenia zaopatrywane w żadne zaświadczenie, którego uzyskanie byłoby warunkiem ich wykonalności w innym państwie członkowskim. W rezultacie projekt nie zawiera propozycji uzupełnienia Kodeksu postępowania cywilnego w tym zakresie. Inaczej kwestia ta przedstawia się w przypadku rozporządzenia nr 805/2004, rozporządzenia

⁹ Dz. Urz. WE z 2001 r., L 12, s. 1; polskie wyd. specj. Dz. Urz. UE, rozdz. 19, t. 4, s. 42 ze zmianami.

¹⁰ Dz. Urz. UE z 2003 r. L 338, s. 1; polskie wyd. specjal.: Dz. Urz. UE, rozdział 19, t. 6, s. 243; sprostowanie: Dz. Urz. UE z 2009 r., L 347, s. 32.

nr 1896/2006 i rozporządzenia nr 861/2007 (por. w związku z tym, odpowiednio, art. 795¹ – 795⁵, art. 795⁶ – 795⁷ i art. 795⁸ – 795⁹ K.p.c.).

4. W świetle art. 21 ust. 1 i art. 48 ust. 1 i 2 rozporządzenia nr 4/2009, w postępowaniu egzekucyjnym prowadzonym na podstawie orzeczenia, ugody sądowej lub dokumentu urzędowego, pochodzących z państwa członkowskiego Unii Europejskiej będącego stroną protokołu haskiego, zastosowanie mają podstawy „zawieszenia wykonania” wynikające z prawa państwa członkowskiego wykonania, o ile nie są one sprzeczne z art. 21 ust. 3 rozporządzenia nr 4/2009. Z art. 21 ust. 3 pierwszy akapit rozporządzenia nr 4/2009 wynika, że właściwy organ państwa wykonania może, na wniosek dłużnika, zawiesić, w całości lub części, wykonanie orzeczenia, gdy w państwie pochodzenia złożony został wniosek, o którym mowa w art. 19 rozporządzenia nr 4/2009 (zob. uwagi poniżej w pkt 6). W związku z tym przyjęto, że konieczne jest rozszerzenie zakresu zastosowania obecnego art. 820² § 1 K.p.c. i objęcie nim także wydanego w innym państwie członkowskim orzeczenia w sprawie alimentacyjnej, które będzie w Rzeczypospolitej Polskiej tytułem wykonawczym po uprzednim zaopatrzeniu go w klauzulę wykonalności (por. projektowany art. 1153¹⁰ K.p.c. i uwagi poniżej w pkt 7).

Zgodnie z art. 21 ust. 3 drugi akapit rozporządzenia nr 4/2009, właściwy organ państwa wykonania zawiesza, na wniosek dłużnika, wykonanie orzeczenia, gdy w państwie pochodzenia zawieszona została wykonalność tego orzeczenia. Obowiązujący art. 820 zd. drugie K.p.c. przewiduje wprawdzie obligatoryjne zawieszenie postępowania egzekucyjnego w razie wstrzymania wykonania orzeczenia przez sąd, ale kompetencja w tym zakresie przysługuje organowi egzekucyjnemu, a więc najczęściej komornikowi. Uznano, że w sytuacji, gdy podstawę egzekucji stanowi pochodzące z innego państwa członkowskiego orzeczenie, ugoda sądowa lub dokument urzędowy w sprawie alimentacyjnej, podlegające automatycznej wykonalności w naszym kraju, ocena, czy nastąpiło zawieszenie ich wykonalności w państwie pochodzenia, powinna być dokonywana przez sąd jako organ bardziej kompetentny w tym zakresie. W związku z tym postanowiono dodać w art. 820¹ nowy § 3, regulujący tę kwestię.

5. Z art. 21 ust. 1 oraz art. 48 ust. 1 i 2 rozporządzenia nr 4/2009 wynika, że odmowa wykonania orzeczenia, ugody sądowej lub dokumentu urzędowego pochodzących z państwa członkowskiego Unii Europejskiej będącego stroną protokołu haskiego następuje zgodnie z podstawami przewidzianymi w prawie krajowym państwa członkowskiego wykonania, o ile

nie są one sprzeczne z art. 21 ust. 2 rozporządzenia nr 4/2009. W art. 21 ust. 2 rozporządzenia nr 4/2009 uregulowano dwie podstawy odmowy wykonania. W związku z tym postanowiono rozszerzyć zakres zastosowania art. 840³ K.p.c. o przypadek prowadzenia egzekucji na podstawie tytułu wykonawczego, którym jest zaopatrzony w klauzulę wykonalności tytuł egzekucyjny, o którym mowa w projektowanym art. 1153¹⁰ K.p.c. W ten sposób art. 840³ K.p.c. dotyczył będzie także odmowy wykonania na podstawie art. 21 ust. 2 rozporządzenia nr 4/2009.

6. W art. 19 rozporządzenia nr 4/2009 uregulowana została instytucja wniosku o ponowne zbadanie orzeczenia wydanego w sprawie alimentacyjnej, wzorowana na art. 20 rozporządzenia nr 1896/2006 i art. 18 rozporządzenia nr 861/2007. Przyjęto, że konieczne jest wprowadzenie do Kodeksu postępowania cywilnego regulacji uzupełniającej postanowienia art. 19 rozporządzenia nr 4/2009. Wzorem był przepis art. 505²⁰ K.p.c., dotyczący uchylenia europejskiego nakazu zapłaty. Nowy art. 1144² K.p.c. umiejscowiono wśród przepisów z zakresu międzynarodowego postępowania cywilnego z dwóch zasadniczych względów. Po pierwsze, chodzi o instytucję, która nie ma zastosowania do wszystkich orzeczeń w sprawach alimentacyjnych, lecz wyłącznie do takich orzeczeń, które wydane zostały w sprawach objętych zastosowaniem rozporządzenia nr 4/2009. Wynika stąd, że będą to sprawy alimentacyjne z elementem obcym. Po drugie, w przepisach o procesie nie ma wyodrębnionych przepisów o postępowaniu w sprawach alimentacyjnych, gdyż prawo polskie nie zna takiego postępowania odrębnego. Nie można zatem było wykorzystać metody lokalizacji, którą zastosowano w wypadku art. 505²⁰ K.p.c. W warstwie terminologicznej proponowany art. 1144² K.p.c. odbiega wprawdzie od art. 19 rozporządzenia nr 4/2009, gdyż w art. 1144² K.p.c. mowa jest o wyroku i wniosku o jego uchylenie, a nie o orzeczeniu i wniosku o jego ponowne zbadanie. Zabieg taki jest celowy (podobnie ustawodawca postąpił przyjmując art. 505²⁰ K.p.c. – werbalnie przepis ten odbiega od art. 20 rozporządzenia nr 1896/2006). Chodzi o to, aby sens instytucji określonej w art. 19 rozporządzenia nr 4/2009 oddać przy pomocy terminologii uwzględniającej założenia Kodeksu postępowania cywilnego. Właściwy do rozpatrzenia wniosku powinien być sąd, który wydał wyrok w sprawie alimentacyjnej. Wniosek o uchylenie powinien odpowiadać wymaganiom pisma procesowego, a ponadto wskazywać okoliczności uzasadniające uchylenie wyroku. Rozpoznanie wniosku będzie mogło nastąpić na posiedzeniu niejawnym, ale zawsze konieczne będzie umożliwienie powodowi zajęcia stanowiska w sprawie. Będzie to możliwe na posiedzeniu sądowym lub przez złożenie przez niego oświadczenia na piśmie. Ze względu

na wagę postanowienia w przedmiocie uchylenia wyroku przewidziano, że będzie można na nie wnieść zażalenie.

7. Zgodnie z art. 41 ust. 1 oraz art. 48 ust. 1 i 2 rozporządzenia nr 4/2009, orzeczenie, ugoda sądowa i dokument urzędowy, objęte systemem automatycznej wykonalności, są wykonywane na tych samych warunkach, co tytuły powstałe w państwie członkowskim wykonania; prawu państwa wykonania podlega także, z zastrzeżeniem regulacji rozporządzenia nr 4/2009, samo postępowanie egzekucyjne. Rozwiązanie to ma bliźniaczy charakter względem konstrukcji funkcjonujących w rozporządzeniach nr 805/2004, nr 1896/2006 i rozporządzeniu 861/2007, dlatego też – jak przyjęto – jego implementacja powinna opierać się na takiej samej koncepcji jak implementacja rozwiązań wynikających z wymienionych rozporządzeń. Uznano, że orzeczenia, ugody sądowe i dokumenty urzędowe, objęte systemem automatycznej wykonalności na podstawie rozporządzenia nr 4/2009, wykonalne w państwie członkowskim ich pochodzenia, są w Rzeczypospolitej Polskiej tytułami egzekucyjnymi i podlegają wykonaniu po nadaniu im w naszym kraju klauzuli wykonalności. Klauzulę wykonalności ma nadawać tym tytułom sąd rejonowy właściwości ogólnej dłużnika, a w razie niemożności ustalenia sądu właściwego – sąd rejonowy, w którego okręgu ma być wszczęta egzekucja. Chcąc podkreślić, że klauzula wykonalności, o której mowa, powinna być nadawana na zasadach obowiązujących względem tytułów krajowych, wyraźnie wyłączono stosowanie art. 1150 – 1152 K.p.c. Stosowne regulacje umiejscowiono odpowiednio do ich treści w nowym tytule VI, następującym po tytule V w części czwartej w księdze trzeciej Kodeksu (nowe art. 1153¹⁰ – 1153¹² K.p.c.).

8. Wprowadzenie projektowanego art. 505^{27a} K.p.c. ma usunąć lukę, która powstała wskutek braku regulacji uzupełniającej instytucję wniosku o ponowne zbadanie orzeczenia wydanego w postępowaniu w sprawie drobnych roszczeń, przewidzianą w przepisie art. 18 rozporządzenia nr 861/2007.

III. Zmiany ustawy o prawie pomocy w postępowaniu w sprawach cywilnych prowadzonym w państwach członkowskich Unii Europejskiej oraz o prawie pomocy w celu ugodowego załatwienia sporu przed wszczęciem takiego postępowania

1. Rozporządzenie nr 4/2009 zawiera regulacje dotyczące udzielania pomocy prawnej osobom biorącym udział w sporach objętych zakresem zastosowania rozporządzenia (art. 44 – 47 rozporządzenia nr 4/2009; kwestii tej dotyczą także inne postanowienia rozporządzenia). Regulacje te mają stanowić uzupełnienie obowiązujących w Unii Europejskiej przepisów dyrektywy Rady 2003/8/WE z dnia 27 stycznia 2003 r. w celu usprawnienia dostępu do wymiaru sprawiedliwości w sporach transgranicznych poprzez ustanowienie minimalnych wspólnych zasad odnoszących się do pomocy prawnej w sporach o takim charakterze¹¹ (zwanej dalej „dyrektywą”). Implementacji dyrektywy w prawie polskim dokonano w ustawie z dnia 17 grudnia 2004 r. o prawie pomocy w postępowaniu w sprawach cywilnych prowadzonym w państwach członkowskich Unii Europejskiej oraz o prawie pomocy w celu ugodowego załatwienia sporu przed wszczęciem takiego postępowania (zwanej dalej „ustawą o prawie pomocy”).

2. Unormowania rozporządzenia nr 4/2009 w zakresie pomocy prawnej powinny być stosowane bezpośrednio, jednak nie są one pełne i wymagają – dla swego funkcjonowania – uzupełniania przepisami prawa krajowego. Przyjęto założenie, że uzupełnienie takie powinno następować przez stosowanie w kwestiach nieuregulowanych w rozporządzeniu nr 4/2009 przepisów ustawy o prawie pomocy. Wyrazem tego jest dodanie art. 1a w ustawie o prawie pomocy. Dodać należy, że ustawa o prawie pomocy będzie miała uzupełniające zastosowanie we wszystkich sprawach alimentacyjnych, które objęte są zakresem zastosowania rozporządzenia nr 4/2009, bez ograniczeń, które wynikają z przesłanek podmiotowych wskazanych w art. 1 ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy o prawie pomocy.

IV. Zmiany ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów

Zgodnie z art. 4 ust. 1 w zw. z art. 3 ust. 5 i ust. 1 ustawy z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów przesłankami przeprowadzenia wywiadu alimentacyjnego w celu ustalenia sytuacji rodzinnej, dochodowej i zawodowej dłużnika alimentacyjnego, a także jego stanu zdrowia oraz przyczyn niełożenia na utrzymanie osoby uprawnionej, a także odebrania od niego oświadczenia majątkowego przez organ właściwy dłużnika jest złożenie wniosku przez osobę uprawnioną do alimentów o przyznanie

¹¹ Dz. Urz. WE z 2003 r. L 26, s. 41; polskie wyd. specj. Dz. Urz. UE, rozdz. 19, t. 6.

świadczeń z funduszu alimentacyjnego wraz z dołączonym zaświadczeniem organu prowadzącego postępowanie egzekucyjne o bezskuteczności egzekucji alimentów.

Obowiązek udzielenia przez organ centralny pomocy w uzyskaniu odpowiednich informacji o dochodach i sytuacji finansowej dłużnika, o którym mowa w art. 51 ust. 2 pkt c oraz art. 53 rozporządzenia nr 4/2009, dotyczy również tych spraw, w których nie doszło jeszcze do wszczęcia postępowania egzekucyjnego na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej i w których wierzyciele alimentacyjni, zamieszkali w innych państwach członkowskich Unii Europejskiej nie otrzymują świadczeń z polskiego funduszu alimentacyjnego. Na potrzeby realizacji tego obowiązku niezbędne jest zapewnienie możliwości przeprowadzenia wywiadu alimentacyjnego i odebrania od dłużnika alimentacyjnego oświadczenia majątkowego na wniosek polskiego organu centralnego wyznaczonego na podstawie art. 49 rozporządzenia nr 4/2009.

OCENA SKUTKÓW REGULACJI

1. Cel wprowadzenia ustawy

Celem proponowanej regulacji jest wprowadzenie do polskiego prawa norm umożliwiających sprawne funkcjonowanie rozwiązań przyjętych w ramach rozporządzenia nr 4/2009, a w szczególności wykonania w Polsce, pochodzących z innego państwa członkowskiego Unii Europejskiej, orzeczeń, ugód sądowych lub dokumentów urzędowych w sprawach alimentacyjnych objętych zakresem wyżej wymienionego rozporządzenia, a także umożliwienie organowi centralnemu uzyskiwanie informacji o dłużniku alimentacyjnym oraz jego dochodach.

2. Wskazanie podmiotów, na które oddziałuje ustawa

Projektowana ustawa odnosi się przede wszystkim do osób, których dotyczą pochodzące z innego państwa członkowskiego Unii Europejskiej orzeczenia, ugody sądowe lub dokumenty urzędowe w sprawach alimentacyjnych, mające podlegać wykonaniu w Polsce.

3. Konsultacje

W ramach konsultacji projekt został przekazany do zaopiniowania Sądowi Najwyższemu, Krajowej Radzie Sądownictwa, Stowarzyszeniu Sędziów Polskich „Iustitia”, Stowarzyszeniu Sędziów Rodzinnych, Prokuraturze Generalnej, Krajowej Radzie Kuratorów, Prokuraturze Generalnej Skarbu Państwa, Rzecznikowi Praw Dziecka, Naczelnej Radzie Adwokackiej, Krajowej Radzie Radców Prawnych, Krajowej Radzie Notarialnej, Krajowej Radzie Komorniczej, Towarzystwu „Nasz Dom” i Stowarzyszeniu Obrony Praw Ojca.

Uwagi do projektu zgłosiły Krajowa Rada Sądownictwa, Krajowa Rada Komornicza oraz Stowarzyszenie Centrum Praw Ojca i Dziecka.

Krajowa Rada Sądownictwa zaopiniowała negatywnie projekt ustawy kwestionując potrzebę opracowania proponowanej nowelizacji. W opinii podniesiono, że rozporządzenia UE, jako akty prawne mają bezpośrednie zastosowanie w Rzeczypospolitej Polskiej, nie wymagają implementacji do krajowego porządku prawnego ani stosowania w prawie krajowym technik odsyłania do ich postanowień. Z powyższą opinią Krajowej Rady Sądownictwa nie można się zgodzić. O ile przyznać trzeba, że rozporządzenia UE są co do zasady aktami bezpośrednio obowiązującymi, to jednak często nie są one pełne i wymagają – dla swojego funkcjonowania – uzupełniania przepisami prawa krajowego. Tak też jest w przypadku unormowań rozporządzenia nr 4/2009. Nie można pominąć, że rozporządzenia unijne pozostawiają niejednokrotnie ustawodawcy krajowemu dokonanie niezbędnych

uzupełnień i wykorzystanie szczegółowych instrumentów prawa krajowego – w szczególności procesowego – przy wdrażaniu rozporządzeń. Sytuacja taka wystąpiła przy wdrażaniu rozporządzenia w sprawie spółki europejskiej, ale jeszcze częściej w przypadku rozporządzeń dotyczących procedury cywilnej. Dotyczyło to rozporządzenia (WE) Parlamentu Europejskiego i Rady nr 805/2004 z dnia 21 kwietnia 2004 r. w sprawie utworzenia Europejskiego Tytułu Egzekucyjnego dla roszczeń bezspornych, rozporządzenia WE z dnia 12 grudnia 2006 r. nr 1896/2006 ustanawiającego postępowanie w sprawie europejskiego nakazu zapłaty oraz rozporządzenia WE nr 861/2007 z dnia 11 lipca 2007 r. ustanawiającego europejskie postępowanie w sprawie drobnych roszczeń. Wdrożenie dwóch ostatnich do polskiego porządku prawnego nastąpiło w drodze nowelizacji Kodeksu postępowania cywilnego ustawą z 5 grudnia 2008 r. o zmianie Kodeksu postępowania cywilnego i innych ustaw (Dz. U. Nr 234, poz. 1571). W powołanej nowelizacji do Kodeksu wprowadzono przepisy dopełniające regulacje rozporządzeń w zakresie wykonywania europejskich nakazów zapłaty i orzeczeń wydanych w europejskim postępowaniu w sprawie drobnych roszczeń.

Jednym z przepisów dopełniających regulację rozporządzenia w sprawie europejskiego nakazu zapłaty jest art. 505²⁰ K.p.c., który zawiera analogiczną regulację do zakwestionowanych w opinii Krajowej Rady przepisów projektu art. 505^{27a} oraz 1144² K.p.c. Podobieństwo konstrukcji wynika z faktu, iż we wszystkich tych przepisach chodzi o tę samą instytucję ponownego zbadania orzeczenia, występującą w każdym z wymienionych rozporządzeń. W celu wdrożenia tej instytucji nie sposób byłoby znaleźć adekwatnych procesowych ram prawnych w polskiej procedurze cywilnej i dlatego konieczne okazało się wprowadzenie odpowiednich regulacji dla wniosku o uchylenie orzeczenia, z odwołaniem się do przyczyn przewidzianych w odpowiednim rozporządzeniu.

Krajowa Rada Komornicza zgłosiła uwagi o charakterze legislacyjnym. Pierwsza uwaga dotycząca umiejscowienia treści projektowanego przepisu art. 31a ustawy o prawie pomocy w postępowaniu w sprawach cywilnych prowadzonym w państwach członkowskich Unii Europejskiej oraz o prawie pomocy w celu ugodowego załatwienia sporu przed wszczęciem takiego postępowania, w projektowanym przepisie art. 1¹ tej ustawy. Uwaga ta nie zasługuje na uwzględnienie. Projektowany przepis art. 31a przedmiotowej ustawy określa zakres stosowania tej ustawy w sprawach alimentacyjnych, w których zastosowanie ma rozporządzenie nr 4/2009. Przepis ten nie powinien być zamieszczony w przepisach ogólnych ustawy. Proponowane w projekcie umiejscowienie przepisów dodawanych do powyższej

ustawy zapewnia przejrzystość zawartych w niej regulacji prawnych. Druga uwaga dotycząca oznaczenia „Rozdziału 5” wyżej wymienionej ustawy została uwzględniona.

Stowarzyszenie Centrum Praw Ojca i Dziecka zaopiniowało negatywnie projekt ustawy. W uwagach podniesiono, że proponowana regulacja uniemożliwia merytoryczną kontrolę wykonywania zagranicznych orzeczeń w sprawach o alimenty, m. in. pozbawiając dłużnika prawa do przedstawienia swojego stanowiska w sprawie oraz złożenia zażalenia w przedmiocie nadania klauzuli wykonalności. W opinii zakwestionowano także projektowany art. 1153¹² Kodeksu postępowania cywilnego wyłączający stosowanie przepisów art. 1150 – 1152 K.p.c. do orzeczeń, objętych systemem automatycznej wykonalności na podstawie rozporządzenia nr 4/2009. Odnosząc się krytycznie do proponowanych rozwiązań podkreślano, że wysokość alimentów orzekanych w krajach Unii Europejskiej znacząco przekracza dochody polskiego dłużnika alimentacyjnego, co może spowodować jego nadmierne obciążenie lub w ogóle brak zdolności do świadczenia alimentów. Uwagi te nie zasługują na uwzględnienie. Do uznawania i stwierdzania wykonalności obcych orzeczeń alimentacyjnych znajdują zastosowanie przepisy Kodeksu postępowania cywilnego w brzmieniu nadanym nowelizacją z dnia 5 grudnia 2008 r. (która weszła w życie z dniem 1 lipca 2009 r.). Przesłanki odmowy uznania i zarazem odmowy stwierdzenia wykonalności (por. art. 1150 K.p.c.) zostały wyczerpująco ujęte w art. 1146 § 1 K.p.c. Ponadto w myśl art. 1150 K.p.c. zd. 2 stwierdzenie wykonalności może nastąpić, gdy orzeczenie jest wykonalne w państwie, z którego pochodzi. Zarówno przed nowelizacją, jak również po niej przepisy K.p.c. nie przewidywały merytorycznej kontroli obcego orzeczenia wydanego w sprawach o alimenty. Jest to również standard międzynarodowy, wyrażony w licznych umowach wiążących Polskę. W skrajnych przypadkach kwestie merytoryczne mogą jedynie uzasadnić zastosowanie klauzuli porządku publicznego, zgodnie z nowym ujęciem – przeszkodą respektowania skuteczności zagranicznego orzeczenia jest sprzeczność uznania, a nie samego orzeczenia, z podstawowymi zasadami polskiego porządku prawnego (art. 1146 § 7 K.p.c.). Nowelizacja z 5 grudnia 2008 r. uprościła procedurę warunkującą możliwość prowadzenia egzekucji na podstawie orzeczenia zagranicznego. Obecnie K.p.c. przewiduje, że stwierdzenie wykonalności orzeczenia zagranicznego następuje przez nadanie mu klauzuli wykonalności. Oznacza to, że egzekucja na podstawie zagranicznego orzeczenia będzie mogła zostać wszczęta po przeprowadzeniu jednego (art. 1151 § 1 K.p.c.), a nie – jak dotychczas – dwóch postępowań. W kontekście omawianej opinii zwrócić też należy uwagę na przepis art. 1151³ K.p.c., który wyklucza możliwość podnoszenia zarzutów co do przeszkód stwierdzenia wykonalności wynikających z art. 1146 § 1 i § 2 K.p.c.

w postępowaniu z powództwa przeciwegzekucyjnego przeciwko zagranicznemu orzeczeniu. Z kolei przepis art. 1153³ K.p.c. wyłącza stosowanie przepisów art. 1150 – 1152 K.p.c. do tych zagranicznych tytułów egzekucyjnych, które zaopatrzone w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej w zaświadczenie Europejskiego Tytułu Egzekucyjnego, gdyż przepisy K.p.c. nie znajdują zastosowania, jeżeli przepisy prawa europejskiego wdrożone do polskiego systemu prawnego przewidują jeszcze dalsze ułatwienia w wykonywaniu obcych orzeczeń. Należy zauważyć, że już obecnie do orzeczeń alimentacyjnych znajduje zastosowanie rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 805/2004 z 21 kwietnia 2004 r. o ustanowieniu Europejskiego Tytułu Egzekucyjnego. Konstrukcja prawna, którą posługuje się rozporządzenie nr 805/2004, polega na rezygnacji z wymagania stwierdzenia wykonalności w państwie wykonania i zastąpieniu go wymaganiami pozyskania stosownego zaświadczenia w państwie pochodzenia. Zakwestionowana w opinii konstrukcja jest więc od dawna stosowana w prawie europejskim, a ponadto dotyczy także orzeczeń w sprawach alimentacyjnych. Regulacja zawarta w rozporządzeniu nr 805/2004, podobnie jak w przypadku rozporządzeń dotyczących europejskiego postępowania w sprawach drobnych roszczeń i europejskiego nakazu zapłaty, nie jest regulacją pełną. W kwestiach nieuregulowanych prawem wspólnotowym mają więc zastosowanie przepisy wewnętrznego prawa procesowego państw członkowskich. Obecnie zachodzi potrzeba wprowadzenia do polskiego prawa unormowań umożliwiających sprawne funkcjonowanie rozporządzenia nr 4/2009. W przepisach tego rozporządzenia wprowadzony został dla orzeczeń wydanych w sprawach alimentacyjnych, pochodzących z państw członkowskich Unii Europejskiej będących stronami Protokołu o prawie właściwym dla zobowiązań alimentacyjnych, przyjętego 23 listopada 2007 r., system automatycznej ich wykonalności w państwie członkowskim, w którym ma zostać wszczęta egzekucja. Kwestionowana w omawianej opinii propozycja nowelizacji K.p.c. jest zatem tylko uzupełnieniem postanowień powołanego rozporządzenia. Ponadto podobna konstrukcja już funkcjonuje w polskim systemie prawnym i może ona znajdować zastosowanie także do obcych orzeczeń alimentacyjnych. Dodatkowo należy zauważyć, że rozważania co do wysokości alimentów zasądzonych w Polsce i za granicą powinny się odnosić przede wszystkim do kwestii prawa właściwego. Zasadnicze znaczenie miała w tym zakresie dotychczas Konwencja o prawie właściwym dla zobowiązań alimentacyjnych, sporządzona w Hadze 2 października 1973 r. oraz umowy bilateralne zawarte przez Polskę. Zgodnie z art. 4 Konwencji, zobowiązania alimentacyjne (wymienione w jej art. 1) podlegają prawu wewnętrznemu miejsca stałego pobytu wierzyciela, a w razie zmiany miejsca stałego pobytu

od chwili, w której nastąpiła zmiana. W zakresie alimentów na rzecz dzieci stosuje się więc prawo właściwe dla miejsca stałego pobytu dziecka. Należy jedynie nadmienić, że Polska złożyła zastrzeżenie stosownie do art. 15 Konwencji, zgodnie z którym „każde Umawiające się Państwo może zgłosić zastrzeżenie, że jego organy będą stosowały swoje prawo wewnętrzne, jeżeli wierzyciel i dłużnik są obywatelami tego państwa i jeżeli dłużnik ma tam miejsce stałego pobytu”. Zastrzeżenie to nie zmienia zatem właściwości prawa w sytuacjach transgranicznych.

Pozostałe podmioty, którym w ramach prowadzonych konsultacji społecznych przekazano projekt do zaopiniowania, nie wniosły do niego uwag ani zastrzeżeń.

Projektowana ustawa została zamieszczona w Biuletynie Informacji Publicznej (na stronie internetowej Ministerstwa Sprawiedliwości – www.ms.gov.pl –) zgodnie z przepisami ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingsowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. Nr 169, poz. 1414 oraz z 2009 r. Nr 42, poz. 337). Żaden podmiot nie zgłosił, w trybie wyżej wymienionej ustawy, zainteresowania udziałem w pracach nad przedmiotowym projektem.

Opracowanie powyższego projektu ustawy bez uprzedniego przyjęcia przez Radę Ministrów założeń projektu ustawy, wynika z planu prac Rządu na II półrocze 2010 r. (§ 6 ust. 1a pkt 1 Regulaminu pracy Rady Ministrów).

4. Skutki społeczno-gospodarcze

4.1. Wpływ na finanse publiczne, w tym na budżet państwa i dochody jednostek samorządu terytorialnego

Projektowana regulacja nie spowoduje skutków finansowych dla budżetu państwa oraz dla budżetu jednostek samorządu terytorialnego. Proponowane zmiany dotyczą m. in. przeprowadzania na żądanie organu centralnego wywiadów alimentacyjnych. Podejmowanie w tym zakresie działań wobec dłużnika alimentacyjnego jest zleconym gminie zadaniem z zakresu administracji rządowej, finansowanym w formie dotacji celowej z budżetu państwa. Przeprowadzanie wywiadów alimentacyjnych na żądanie organu centralnego będzie wykonywane przez właściwy organ gminy, w ramach przeznaczonych obecnie na ten cel środków na pokrycie kosztów obsługi realizacji zadania. Natomiast wynikająca z wejścia w życie projektowanej regulacji zmiana zakresu zadań organu centralnego polegająca na zleceniu przeprowadzania wywiadów alimentacyjnych będzie mogła być realizowana w ramach obecnie dostępnych zasobów kadrowych Ministerstwa Sprawiedliwości. Z tego względu zmieniono zakres zadań jednego ze

stanowisk pracy w Ministerstwie Sprawiedliwości, które od 1 października 2010 r. będzie stanowiskiem do spraw dochodzenia roszczeń alimentacyjnych za granicą w stosunkach transgranicznych. W ramach tego stanowiska będą mogły być wykonywane m. in. zadania organu centralnego polegające na zleceniu przygotowania wywiadów alimentacyjnych.

4.2. Wpływ na rynek pracy

Regulacja nie będzie miała wpływu na rynek pracy.

4.3. Wpływ na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym na funkcjonowanie przedsiębiorstw

Regulacja nie wpłynie na konkurencyjność gospodarki.

4.4. Wpływ na sytuację i rozwój regionalny

Regulacja nie wpłynie na sytuację i rozwój regionalny.

5. Zgodność z prawem Unii Europejskiej

Projekt jest zgodny z prawem Unii Europejskiej.

Minister Spraw Zagranicznych

Warszawa, 19 listopada 2010 r.

DPUE - 920 1052 10/ma/l
SM-2581

dot.: RM-10-157-10 z 17.11.2010 r.

Pan Maciej Berek
Sekretarz Rady Ministrów

opinia o zgodności z prawem Unii Europejskiej projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego, ustawy o prawie pomocy w postępowaniu w sprawach cywilnych prowadzonym w państwach członkowskich Unii Europejskiej oraz o prawie pomocy w celu ugodowego załatwienia sporu przed wszczęciem takiego postępowania oraz ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów wyrażona na podstawie art. 13 ust. 3 pkt 2 ustawy z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej (Dz. U. z 2007 r. Nr 65, poz. 437 z późn. zm.) przez ministra właściwego do spraw członkostwa Rzeczypospolitej Polskiej w Unii Europejskiej

Szanowny Panie Ministrze,

w związku z przedłożonym projektem ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego, ustawy o prawie pomocy w postępowaniu w sprawach cywilnych prowadzonym w państwach członkowskich Unii Europejskiej oraz o prawie pomocy w celu ugodowego załatwienia sporu przed wszczęciem takiego postępowania oraz ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, pozwalam sobie wyrazić poniższą opinię.

Projekt nie jest sprzeczny prawem Unii Europejskiej.

z up. Ministra Spraw Zagranicznych
SEKRETARZ RZĄDU

Mikołaj Dobgielewicz

Do wiadomości:

Pan Krzysztof Kwiatkowski
Minister Sprawiedliwości